

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Directorivm Inqvisitorvm F. Nicolai Eymerici Ordinis Prædicatorum

Nicolaus <Eymericus>

Venetiis, 1607

De Modo Procedendi.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13589

An Inquisitor possit procedere contra Blasphemos, Sortilegos, Nectromanticos, &c.

Vadagesima quarta quaestio est: Vtrum inquisitor possit procedere contra blasphemos, sortilegos, necromanticos, per annum excommunicatos, apostatas, schismaticos, neophytos ad priorem perfidiam reuerfos, Iudæos, & infideles ceteros, in terris Christianorum conuersantes, demones inuocantes, seu alias fide catholicam peruersis dogmatibus corruptentes?

Respondemus, qd ad hoc responsum est in secunda parte in 41. q. & sequentibus, in qua de his sunt formatæ specialiter quaestiones: videatur ibi.

COMMENT. XCIII.

Cum auctor hoc loco non proponat materiã huius quaestioni ex proposito disputandam, cum multis eam explicauerit supra parte 2. quaest. 41. & seq. ut ipsemet testatur, frustra hic repetetur, quæ copiose sunt à nobis illis locis declarata. vide Tabiensem in summa verbo, inquisitor. §. 28. vbi consensit cum Emerico.

QVÆSTIO XLV.

Cõtra quos generaliter ex officio suo possit inquisitor procedere.

Vadagesima quinta quaestio est: Inquisitor contra quos generaliter ex officio potest procedere, & teneatur?

Respondemus, quod potest procedere cõtra de heresi suspectos, de heresi diffamatos, hereticos, credentes, receptatores, defensores, fautores, ac officij impeditos, ac directe, vel indirecte retardatores.

Relat. supra pag. 104.

De hereticis, credentibus, receptatoribus, defensoribus, & fautoribus hereticorum, habetur in c. Excommunicamus itaque. in §. credentes. de heret. Sed de omnibus his, ac etiam de diffamatis, & suspectis, habetur expressius in c. Vt officium. in principi. de heret. lib. 6. vbi dicitur sic: Vt officium inquisitionis cõtra hereticos in Prouincia, in qua vobis idem officium est commissum, auctoritate Apostolica possitis efficacius adimplere, discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus vbique in præfata Prouincia simul, vel separatim, aut singulariter, (prout negotij utilitas suadebit) cõtra hereticos, credentes, receptatores, fautores, & defensores eorum, nec non cõtra infamatos de heresi, vel suspectos iuxta sanctiones canonicas, (hominum metu diuino timori postposito) procedatis.

Relat. supra pag. 129.

De impeditoribus officij, seu retardatoribus habetur in litteris Clemetis, & Urbani IIII. quæ

incipiunt: Præ cunctis, in §. ceterum, vbi dicitur sic: Ceterum, si forte (quod non credimus) aliqui cuiuscumque conditionis huic negotio vobis commissio se opponere, seu illud præsumperint aliquatenus impedire, vt nõ possit procedi libere in eodem: immo nisi requisiti illud fouerint, & iuxta officium, & posse suum singuli iuuerint studiose, contra eos tamquam hereticorum fautores, & defensores, secundum sanctiones canonicas freti eidem auctoritate intrepide procedatis.

COMMENT. XCIII.

Omnis, cõtra quos procedere potest inquisitor, breuiter complexus est hic Emericus, quem Tabiæsis sequitur in summa verbo, inquisitor. §. 28. Ego vero vt vno verbo rem late patentem comprehendam, dico inquisitorẽ posse procedere in hac causa contra omnes, paucis quibusdam exceptis, qui ab eius iurisdictione iure eximuntur, quales sunt Episcopi, & officiales Papæ, & similes de quibus paulo antea dictum est, quamuis enim inquisitor nõ sit iudex ordinarius, sed delegatus specialiter ad causam hereticam prauitatis tractandam, nihilominus tamen in Prouincia sibi decreta datus est contra vniuersitatem personarum in ea causa, ut optime Seminarius scripsit in c. ne aliqui. de heret. lib. 6. ergo contra illos omnes procedere poterit, qui excepti non reperiuntur hanc tamen latetatem potestatem iudicij, & prudentia gubernare debet, vt alibi diximus.

DE MODO PROCEDENDI.

QVÆSTIO. LXVI.

An Inquisitores plures in eadem Prouincia delegati procedere possint vnus sine altero.

Vadagesima sexta quaestio est: Vtrum vnus inquisitor possit procedere sine alio Inquisitore, quando sunt duo in eadem Prouincia, & sunt communiter auctoritate Apostolica delegati?

Respondemus quod sic, vt patet in c. Vt officium. in principi. de heret. lib. 6. vbi dicitur sic: Vt officium inquisitionis contra hereticos in Prouincia, in qua vobis idem officium est commissum, auctoritate Apostolica possitis efficacius adimplere, discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus vbique in præfata Prouincia simul, vel separatim, aut singulariter, (prout negotij utilitas suadebit) contra hereticos, credentes, receptatores, fautores, & defensores eorum, nec non cõtra infamatos de heresi, vel suspectos, iuxta sanctiones canonicas (hominum metu diuino timori postposito) procedatis.

COMMENT. XCV.

Ex tota hac quaestione una conclusio præcipue colligitur, videlicet, Inquisitores simul & separatim procedere possunt quoricens cõtingit duos esse in eadem Prouincia consuetos. c. Vt officium. de heret. lib. 6. quo auctor utitur hic ad probandam suam sententiam.

sententiam : rationem vero huius assertiois pulchram, & veram docet Ancharanus in d. c. vt officium, quoniam habent, inquit, iurisdictionem in solidum, in quo sunt similes ordinarijs.

Decuit autem ita constitui in fidei fauorem, vt liberi fidei negotia tractarentur, & per plures heretici extirparentur, vt tradit Panormitanus in cap. fin. de re iud. & copiose Carrerius tract. de heret. nu. 69. vers. & dicit Panormitanus. nu. 94. vers. Et nota de istis Inquisitoribus. cum Eymérico sentit etiam Simancas de catho. instit. tit. 34. nu. 25.

Quamuis autem simul, vel separatim procedere valeat, reus tamen hereseos non punietur ab omnibus, sed ab vno. Angelus in l. si pluribus. in principio, vers. propterea dixit. ff. de leg. 1. Guido de Suzaria in l. si qua postea. ff. de iudi. Carrerius in d. tract. de heret. nu. 94. in fine. neq; enim iustus est eodem delicto quempiam pluribus penis affici, cum ab vno legitimo iudice sufficienter fuerit punitus.

Sed obiter est hic nobis diluenda pulchra difficultas, An Inquisitores Prouinciarum, & diocesum, qui quodammodo vt iudices generales videntur vniuersalē habere iurisdictionē, saltem ratione personarum, vt alibi docuimus, possint procedere contra eum, contra quem à Papa specialis datus est Inquisitor, & omisis multis, breuiter respondeo, nō posse quia summus Pontifex causam alicuius delinquentis alicui specialiter committendo, censetur ad se, seu ad specialem iudicem datum aduocare, & ideo videtur potestas procedendi alijs interdicta. Decius consi. 137. in principio facit textus in cap. vt nostrum. de appellatio. & in cap. studiuisti. de officio delegat. sequitur Ludouicus Carrerius tract. de heret. num. 83. vers. item non potest procedere. atque hæc sententia vera videtur etiam si alij Inquisitores procedere incēpissent : quia suspensa censetur eorum iurisdictione per specialem commissionem à Papa factam.

Verum qui constitutus est Inquisitor specialis, vti poterit omnibus actiatis & inuētis ab alijs Inquisitoribus, quos si necesse fuerit, poterit compellere ad exhibendum sibi omnes processus, scripturas, inquisitiones, testium depositiones, & cetera que fortassis iam fuerunt contra reum per alios Inquisitores inuenta. per textum, in capit. vt commissi. vers. necnon de heret. lib. 6. & dixi supra super q. 39. quamuis modestius sit, ut hoc faciat superioris auctoritate, quando specialiter in litteris sue commissionis non est sibi hæc facultas tributa.

Postremo tamen hoc mihi addendum videtur, quod si Inquisitor specialis vel ob malitiam, vel ob alias causas aut non procedat, aut non recte, & diligenter vt decet, procedat aduersus eum contra quem habet potestatem, tunc si periculum aliquod inde probabiliter fidei imminere videatur, alij Inquisitores fideliter tenerentur rem Romano Pontifici indicare, vt is quid factū opus sit, statuat.

Q V A E S T I O XLVII. An Inquisitor sine Episcopo, & Episcopus sine Inquisitore procedere possit.

S. V. M. M. A. R. I. V. M.

- 1. Quatuor per se potest Episcopus sine Inquisitore & contra, citare, arrestare, & c.
2. Et tria non potest vnus sine altero : & quæ.

Vadragesima septima quaestio est : Vtrum Inquisitor possit procedere sine Episcopo siue diocesano ordinario, & Episcopus sine Inquisitore?

Respondemus q; sic : nisi in tribus casibus, in quib. vnus sine alio non potest, vt patet in c. Multorum. in prin. de her. in Clem. vbi dicitur sic.

1. Multorum querela. & infra : Vt negotium inquisitionis huiusmodi prosperetur felicitius, quò deinceps eiusdem labis indago solemnius, diligentius & cautius peragetur, ipsum tam per diocesanos Episcopos quam per Inquisitores à sede Apostolica deputatos (omni carnali amore, odio, vel timore, ac cuiuslibet comodi temporalis affectione semotis) decernimus exerceri : sic q; quilibet de prædictis, sine alio citare possit & arrestare, sine capere, ac tutæ custodiæ mancipare : ponendo etiam in compedibus, vel manicijs ferreis, si ei visum fuerit faciendum : super quo ipsius conscientiam oneramus : Necnon inquirere contra illos, de quibus pro huiusmodi negotio secundum Deū & iustitiam viderit expedire.

2. Duo tamen tradere carceri siue arcto, qui magis ad penam, quam ad custodiam videatur : vel tormentis exponere illos : aut ad sententiam procedere contra eos, Episcopus sine Inquisitore, aut Inquisitor sine Episcopo diocesano, aut eius officiali, vel Episcopali Sede vacante capituli super hoc delegato : si sui ad inuicem copiam habere valeant, intra octo dierum spatium, postquam se inuicem requisierint, non valebit : & si secus præsumptum fuerit, nullum sit & irritum ipso iure.

Quòd autē vnus sine alio procedere ad sententiam non possit, ante istam Clementinam iam erat cautū in c. Per hoc. de heret. lib. 6. sed perfectius habetur hic in c. Multorum allegato.

COMMENT. XCVI.

Quod inquisitores & Episcopi possint simul et separatim procedere, etiam eauit Urbanus VIII. rescripto quondam incipiente : Licet ex omnibus. §. non obstantibus aliquibus, vers. nec prætextu commissionis. quod est impressum inter litteras Apostolicas in fine huius operis.

Verum tamen neque in eo rescripto, neque in cap. per hoc. de heret. lib. 6. qua ratione id esset intelligendū, declaratum fuit, & cum nō modica difficultas in hoc versaretur, cum sepe cōtigeret super eadem causa & eodem reo diuersos processus per Inquisitorem & Episcopum fabricari, indeque dubia non parua oriebantur, Benedictus XI. extravaganti quadam incipiente : Ex eo. relata ab Eymérico par. 2. qualiter id esset accipiendum, declarauit. de quo agit paulo post Eymericus.

In hac vero quaestione illa sunt in primis obseruanda, quæ possunt facere Inquisitores sine Episcopis, & vice versa. de quibus Repertorium Inquisitorū,

O o verbo

Relat. supra 111.

Quæ possit Episcopus sine Inquisitore & Inquisitor sine Episcopo.

Et quæ non possit vnus sine altero.

Inquisitor sine Episcopo, & vice versa Episcopus sine Inquisitore potest procedere.

verbo, Inquisitor. §. in quibus possit. Locutus in ope
re iudiciali verbo, Inquisitor. n. 2. Carverius tract.
de heret. nu. 77. versic. item prohibetur carere,
Zanchinus de heret. c. 8. Albertinus tract. de agnos.
assertio. q. 23. nu. 62. Bernardus Comensis in lucer-
na, verbo, Inquisitor. §. 13. & verbo, capere. §. pe-
nult. & alijs, quos omitto consulto.

QV AESTIO XLVIII.

An sententiam pro delato diffinitivam
ferre possit Episcopus sine In-
quisitore, & e contra.

SYM MARIUM.

- 1 Sententiam absolutoriam ferre potest Episco-
pus sine Inquisitore: & versa vice, Inquisi-
tor sine Episcopo.
- 2 Quid de antiquo iure poterant Episcopus &
Inquisitor.
- 3 Idem cum Emerico tenent Ioann. And. &
Paulus.

Vadragesima octava qd est: Vtrū In-
quisitor possit procedere sine Episco-
po, & Episcopus sine Inquisitore, ad
sententiam diffinitivam, quando est
ferenda pro delato & non e contra?

- Supra pag. I Respondemus quod sic: iuxta c. Multorum. de
III. heret. in Clem. & in quest. supra proxime allega-
Sententiam pro delato ferre potest Inquisitor si-
ne episcopo, & e contra.
- 1 Respondemus quod sic: iuxta c. Multorum. de
heret. in Clem. & in quest. supra proxime allega-
ta. Nam exponendo tres casus, in quibus non po-
test vnus sine alio, vt dictum est, dicit sic: Duro ta-
men tradere carceri siue arcto, qui magis ad pœ-
nā, quā ad custodiā videatur, vel tormentis ex-
ponere illos, aut ad sententiā procedere cōtra eos,
&c. Ergo sicut vnus sine alio potest tradere carce-
ri, qui non magis ad pœnam, quā ad custodiā
videatur, & sic quotidie: ita procedere pōt ad sen-
tentiā pro eis: quia à iure † veteri non recedimus,
nisi in quantū inuenitur expressum in iure nouo.
 - 2 De iure autem antiquo vnus poterat per
totum sine alio: de iure autem nouo sunt expressi
tantum tres casus prædicti, in quibus non potest
vnus sine alio, de quorum numero non est iste de
quo queritur: igitur remanet ius antiquum, per
quod vnus potest sine alio.
 - 3 Istius intentionis est Io. And. in c. supra alleg.
Multorum. in verbo, contra eos. Paulus et idē di-
cit super eodem c. & ver. Zenzellinus nihil dicit,
nec Guillermus de Monte Laud. in glo. suis.

COMMENT. XCVII.

Vna est conclusio affirmatiua, videlicet: Episco-
pus sine Inquisitore, & vice versa, Inquisitor
sine Episcopo, quoties reus est absoluendis, potest
sententiam absolutoriam promulgare.

Hæc conclusio valde est dubia & controuersa in
ter doctores vtriusque iuris ob rōnes nec vulgares
nec infirmas, quæ hinc & inde afferri solent. mihi
tamē breuitati studētī satis erit more meo summa

verum capitā tringere, & communiora atque cen-
tiora prescribere, ne uel lectori defuisse videatur,
vel lucem huic quæstioni detrahasse.

Ac primum hoc statuendum est in hac lite diri-
menda, non esse priuatas inquisitionum quarumli-
bet sanctiones inspiciendas, quibus sæpe ex causa id
caueretur quod iure cōmuni & communibus Do-
ctorum dictis videretur aduersum.

His positis, hæc Emerici sententia cōis est, quæ
sequuntur illustres vtriusque iuris inter pretes, Ioan-
nes And. hic ab Emerico relatus in Clem. multo-
rum. de heret. in glossa super verbo, contra eos. Pau-
lus de Leazaris, Zabarella, Parormitanus, & alij

in dicta Clem. multorum, quos sequuntur Tabie-
fis in sum. verbo, Inquisitor. §. 1. in fine. Iason in l.
3. ff. de re iudicata. Decius in l. nemo qui condem-
nare. ff. de reg. iuris. & alij in rubr. ff. de acquir. pos-
ses. vbi late solet hæc quæstio à iuris peritis nostris
disputari. Camillus Campegasus apud Zanchinum
c. 8. versic. diffinitiuam. Bonifacius Vitalinus in di-
cta Clem. multorum. nu. 173. & 174. Carverius
tract. de heret. num. 72. versic. in præmissis autem
quærendum est. vbi tandem videtur Ioann. And.
sequi. Zanchinus de heret. c. 15. nu. 2. idem videtur
uelle Archidiaconus in cap. vt officium. de heret.
lib. 6. Franciscus Bursatus consil. 24. incipiens. Qui
dam notarius. nu. 3. ubi hanc dicit esse communi-
orem opinionem Canonistarum. & Emericus hoc
asserit tum hic, tum supra 3. par. in primo modo
processum fidei terminandi num. 144. versic. circa
istum. & alij quos esset longum singulatim recensere.
re. quorum vnanimis sententia est, posse Inquisito-
rem sine Episcopo, & vice versa sententiam absolu-
toriam pronuntiare, cum nihil est aduersus ab-
quem legitime probatum.

Oppositam sententiam profitentur Ancharanus
in dicta Clem. multorum. & nonnullis iuris civilis
interpretes. Arctinus, & Bariholaemus Socinus
in rubr. ff. de acquir. poss. & Marianus Socinus ibi-
dē nu. 66. & multis seq. quos sequitur Simancas de
cath. inst. tit. 3. nu. 9. & in adnotationibus ad Zan-
chinum cap. 1. & alij quidam, sed longe fortassis &
numero, & auctoritate superioribus inferiores.

Ac plane sententiā prior summo iure uerior uide-
tur, et multis rationib. cōfirmatur. Primum, quia hoc
non est nominatim interdicitum: rursus, quoniam
favorabilior est absolutio, quā cōdemnatio
causa: præterea, ob rōnem quā hic ualde subtiliter
assert Emericus, quæ robore, & firmitate ceteris
præpōderat, uidelicet, quia à iure veteri non recedi-
mus, nisi in quantū prohibitū, correctū, seu emēda-
tum inuenimus, semper enim censetur in suis termi-
nis permanere, nisi correctum inueniatur. aut ibi,
de non alienan. aut permutan. rebus ecclesiast. §. se-
nali; quod enim non mutatur, stare nō prohibetur.
l. sancimus. C. de testam. l. præcipimus. de appellat.
& notatur in cap. ad nostram. de regula manifestū
est autem de iure veteri saltem Episcopos per se
potuisse totum negotium tractare, & definire, ne-
que hodie contrariū est sancitum in absolutio: po-
terit ergo proculdubio absolvere solus Episcopus
aut Inquisitor. Postremo si rectè inspiciatur ceteris
in dicta Clem. multorum. de heret. aperitissimè
vide-

videbitur hanc sententiam probare, inducendo illa, sicut hac ipsa questione inducit Emericus. id est videtur posse colligi ex rescripto Urbani IIII. Preterea cum estis. Si vero relato ab Emerico par. 2. sed manifestus ex rescripto Cemenis VII. incipiente: Cum sicur. relato in bullario litterarum Apostolicarum in fine huius operis. cuius verba sunt: Contra huiusmodi exceptos, usque ad sententiam diffinitivam, ad quam ferendam (si fuerit condemnatoria) cum consensu ordinarij procedatis. hec ibi nam illa verba, si fuerit condemnatoria: indicare videntur, quod in absolutoria consensu ordinarij non requiratur.

Ex his omnibus apparet priorē sententiam reuocariorem esse, & propterea fortassis non erraret, qui eam in praxi vsurparet. ceterum posterior opinio tutior est: non enim quidquid iure permittente fit, id semper tuto sit. quare salubrius & tutius erit etiā in absoluendo mutuum consensum vicissim requirere, sicut in condemnando, ne quid unquam incautum in hac causa committatur, cum maturus, & sanus sit id consilium, quod plurimorum sententijs roboratur, ne que aliter faciendum consulerem.

An autem eodem modo solus Inquisitor vel solus Episcopus possit parentibus aut suspectis abiurationem indicare, grauis est controuersia, & Antonius de Penultima responsio quodam de hac re edito, cui subscriperunt illustres iurisperiti, quos refert, & sequitur Canpegius apud Zanchinum cap. 8. versic. diffinitiuā. auidaciter tenuit abiurationem fieri posse coram sola Inquisitore, quod solus inquisitor potest abiuratum absoluerē, & penitentiam ei imponere.

Primum, quia tunc sententia ferri dicitur contra aliquos in hoc crimine, cum hæretici pertinaces, aut impenitentes, aut relapsi declarantur, et ita declarati traduntur seu relinquuntur curiæ seculari: at cum indicitur abiuratio redeuntibus ab hæresi vel suspectis, non videtur sententia ferri contra illos, sed pro illis, cum absoluantur a censuris, & Ecclesia reconciliantur. postremo quoniam redeuntes non dicuntur hæretici, nec in sententia hæretici pronuntiantur. In eandem sententiam adducit pleraque alia Bernardus Comensis in lucerna verbo abiuratio. §. 4.

Verum tamen quauis summo iure hac fortassis sententia defendi possit, vt indicam supra in hac tertia parte super primo modo processu fidei terminandi. §. talis enim. at contraria tutior est, & securior, & vsu recepta, quā etiā non obscure insinasse videtur Innocentius IIII. rescripto quodā incipiente: Tūc potissimum §. si vero aliqui. relato inter litteras Apostolicas ubi ita scriptum est: Si vero aliqui heretica laqueis penitus abiurata, redire uoluerint ad ecclesiasticā unitatē, eis iuxta formam Ecclesiæ consultis diceclæis, eidē bñficiū abolutionis impediens, iniūg solum quod iniungi talibus consueuit hæc tenetur. Iaque consultius facturos putare Inquisitores, vt semper in his exigant Episcoporum consensum, vt sine illo erroris periculo, & abiuratio, & pax imponitio statnatur. mea hæc est planē opinio, has sententias quibus redeuntes compelluntur ad abiurandum, propriè non posse dici absolutorias, & profecto magis participant de condemnatorijs, ac proinde non debere ferri per solum Episcopum,

A aut Inquisitorem. Et hanc sententiam videtur tueri Bernardus Comensis in Lucerna Inquisit. verbo, absoluerē. nu. 2. vers. Aliqui tamen.

Neque obstant rationes in contrariū allatæ. Primum enim verissimè dicere possumus, non modo ferri sententiam contra aliquos, cum illi curia seculari ad iudicantur, verum generaliter contra eos pronuntiarī dicitur, quoties non absoluitur, & penitus liberantur, quod videtur verius iam in proposita causa; quis dicat eum omnino absolui, qui per abiurationē obligatur ad penas relapsi debitas? neminē sanè credo id aucturū. Nec obstat secunda ratio: falsum enim est redeuntes ab hæresi non pronuntiarī in sententia hæreticos, vt abundè docuimus supra in hac 3. parte super octauo modo processum fidei terminandi, traditque Simancas de catho. instit. tit. 60. nu. 5.

In indicenda canonica purgatione hoc ipsū existimo obseruandū; idque multo etiā magis, cum canonica purgatio sit res valde periculosa de quo vide quæ dixi supra super 2. modo processu fidei terminandi.

Sit ergo hoc apud nos exploratū, non modo si ferendis sententijs, quibus hæretici brachio seculari relinquuntur, verum etiā in abiurationibus quibuscunq; & purgationibus canonicis indicendis, omnino iudicio nostro Episcopū, & Inquisitorem simul interuenire debere, nec vnū solum hæc decerni oportere.

Atque hæc videtur quoque esse non obscura Emerici sententia, qui in praxi modorū finiendi processus fidei, tam in indicendis purgationibus, quam in iniungendis abiurationibus, se per meminit Episcopi, & inquisitoris, indicans hæc potius sapere naturā sententiarum condemnatoriarum, quam absolutoriarum: aliter enim vnus tantum ex sententia huius auctoris sufficere potest ipse docet hac ipsa questione.

Quod si queras, an censurā abiurationē redeuntium, vel canonicā purgationē infamatorum de hæresi, corā Episcopo tantum, aut Inquisitore tantum factam, & præstitam inualem esse, & nullam, an vero corā viribus consistere: responde primum iuxta prædicta, coram altero tantum hæc fieri non debere, hoc enim conati sumus proximè pro virili tueri.

Rursus dico, quod si vnus tantum ad abiurationem, vel canonicam purgationem quempiam admittat, talis abiuratio vel purgatio valida penitus videtur: primo quia non videtur aliquo iure nominatim cautū contrariū. præterea quia olim ante constitutos Inquisitores Apostolicos corā solo Episcopo hæc peragebantur, et veteri iure non receditur, nisi correctū inueniatur. §. fin. in aurb. de non alienan. rebus eccles. prima glos. in Clemen. prima, in verbo. contra eos. de hæret. & quod non mutatur stare non prohibetur l. sancimus, C. de testam. ergo nunc aut corā Episcopo aut corā Inquisitore, vel eorū subdelegatis plenā ad hoc potestatis habentibus, fieri hæc poterunt: nam Inquisitorum potestas non fuit data priuatiuè, sed cumulatiuè, capit. per hoc. vbi communiter Doctores, de hæreticis, lib. 6. postremo quauis aliquo pacto ex traditis paulo antea hæc vni eorū videretur esse prohibita, nihilominus putare hæc esse de genere illorū prohibitorum, quæ si fiant, facta tenent, c. 1. extra de eo qui dixit in mat. quæ pol. per adult. capit. rursus, qui cler. vel nouè. capit. transmissa. de eo qui cognouit consan. vxo.

Solus Inquisitor, aut solus Episcopus non indicat canonicā purgationē.

An abiuratio facta corā Episcopo vel Inquisitore tantum, sit valida.

ris sua. ualebit ergo abiuratio facta, & purgatio canonica præstata à sciēte, & nō contradicente, uel nō appellante, coram altero tantum ex supradictis.

Ex his cōsequitur nobilis ille effectus, de quo Frāciscus Bursatus cōs. 24. incip. Quidā notarius lib. 1. si quis enim ut hereticus, aut uehementer suspectus coram altero tantū ex prædictis abiurauerit, & postea in heresim incidisse deprehendatur, uelut relapsus tradendus erit curiæ seculari: nec poterit se tueri opponendo nullitatem seu inualiditatem abiurationis, ob id quia coram altero tantum ex prædictis facta fuerit.

Q V A E S T I O X L I X.

An Episcopus & Inquisitor possint procedere ad sententiam alter sine altero, quando nequeunt uel nolunt in eundem locum conuenire.

S Y M M A R I V M.

- 1 Episcopus, et Inquisitor possunt sibi mutuo uices suas cōmittere in his quæ neuter per se potest.
- 2 Debet unus alterum requirere quando simul cōuenire nolunt.
- 3 Quot diebus unus alterum expectare debeat.

Quadragesimanona questio est: Vtū inquisitor possit procedere ad sententiā sine Episcopo, & Episcopus sine Inquisitore: quando nō possunt, uel nolunt personaliter ad eūdem locū inuicē cōuenire?

Respondemus quōd si non possunt, aut nolunt personaliter ad inuicem conuenire, potest unus alteri committere uices suas: uel mittere Commissarium, seu Vicarium: uel suum significare per litteras consilium, & assensum.

Quōd si noluerint, unus requirat alium, quatenus infra octo dierum spatium adueniat, uel substitutum, uel suum mittat consilium, & assensum. ita habetur in c. Multorum. de heret. in Clemen. ibi in clausula allegata supra in prox. q. dicitur ita: Duro tamen tradere carceri siue arcto, qui magis ad pœnam, quàm ad custodiam uideatur: uel tormentis exponere illos, aut ad sententiam procedere contra eos, Episcopus sine Inquisitore, aut Inquisitor sine Episcopo diocesano aut eius officiali, uel Episcopali sede uacante capituli super hoc delegato: si sui ad inuicem copiam habere ualeant infra octo dierum spatium, postquam se inuicem requisierint, nō ualebit: Et si secus præsumptum fuerit, nullum sit, & irritum ipso iure. Verū si Episcopus, uel eius capituli (sede uacante) delegatus cum Inquisitore, aut Inquisitor cum altero eorundem propter præmissa nequeat, aut nolit personaliter conuenire, possit Episcopus, uel eius, seu capituli (sede uacante) delegatus Inquisitori, & Inquisitor Episcopo, uel eius delegato, seu sede uacante, illi, qui ad hoc per capitulum fuerit deputatus super illis committere uices suas, uel suum significare per litteras consilium, & consensum.

Supra pag. 111.

COMMENT. XCVIII.

Que hoc loco traduntur nulla nostra indigent diligentiori explicatione, apertis enim in his definitionibus nituntur. idem docent Tabiensti in summa, uerbo, Inquisitor. §. 5. Simancas de cath. insti. tit. 34. de Inquisitoribus Apostolicis, nu. 38. adde Zabarellā in clem. 1. §. Duro tamen. de heret. & ibidem Ioannem de Imola.

Q V A E S T I O L.

Quid agendum enim Episcopus, & Inquisitor discordant.

Quinquagesima questio est: Vtū Inquisitor sine diocesano Episcopo, uel Episcopus sine Inquisitore possit procedere ad sententiam, quando non possunt ad inuicem concordare, uel tunc in casu huiusmodi quid agendum?

Respondemus quōd non, sed tunc negotium bene instructum uterque destinet ꝑ domino nostro Papæ. Ita habetur in c. Per hoc. de heret. lib. 6. ubi sic dicitur: Per hoc. & infra: Per utroque simul sententia profertur (scilicet per Episcopum & Inquisitorem, de quibus ibi loquitur) & sequitur: In qua ferenda si non conuenierint, per utroque negotium sufficienter instructum ad sedem Apostolicam remittatur.

COMMENT. XCIX.

Ex hac questione hæc colligitur certa, & uera conclusio: cum Episcopus, et Inquisitor non conueniant in ferenda sententia: tunc non potest unus sine altero eam pronuntiare, sed causam instruat ad summum Pontificem transmittere debent.

De materia huius questionis agit Zanch. tract. de heret. c. 15, nu. 2. ubi textum ab Eymérico hic citatum ex c. per hoc. de heret. lib. 6. ita uidetur interpretari, ut tunc debeant consulere Papam, cum discordant in condemnando: secus si agerentur de absolueno pœnitente: quoniam, inquit, si unus solus processit, qui cognouit, posset absolueret, etiamsi consensum alterius non haberet.

Hac sententia si uera est, amplissimam tribuit Inquisitoribus potestatem nobis, quibus nihil licet sine efficaci probatione, & firma ratione quidquam in rebus grauibis statuere, ita uidetur dicendum: ut generaliter siue agant de condemnando, siue de absolueno in causa discordiæ superiorem consulere debeant: quia textus in c. per hoc. nullam indicat talem distinctionem qualem Zanchinus imaginatus est. quare succedit uulgaris illa & tria in rebus regula: Quod ubi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus; & quod lex generaliter loquitur, generaliter debet intelligi. l. 1. §. generaliter. ff. de lega. præstandis. l. 3. ff. de offic. præsidem. cum sim. & hoc est etiam conuenientius ei sententia, quā do cuimus paulo ante super q. 58. dum assereremus etiam in absoluteione a quibus, & tutius esse, ut unus sine altero non procedat.

Neque ab his est aliena EymERICI sententia in hac questione, qui generaliter etiam loquitur, dicens: Vtrum Inquisitor sine diocesano Episcopo, uel Episco-

Episcopus sine Inquisitore possit procedere ad sententiam. Quibus verbis non distinguit de sententia condemnatoria vel absolutoria. at que hoc ipsum nominatim affirmat Repertorium Inquisit. verbo, Episcopos. §. quando Episcopus, pag. 302. ex impressione Venet. ann. M. D. LXXV. quo loco ita interpretatur textum in dicto. c. per hoc. adde notata in c. v. de sent. & re iudicata.

Iam illud ulterius addo, non modo cum in condemnando vel absolviendo Episc. & inquisitores discordant, causam esse ad supremam inquisitionis tribunal remittendam; verum etiam quotiens in alijs non ita arduis, & grauibus reperiuntur dissentientes, vt admonet Ioannes Roias tract. de here. par. I. nu. 437. de qua facti specie extat in Hispania pulchra doctrina in instructione Madrilitana anno MDLXI. c. 66. in hac verba a nobis latine reddita: In omnibus casibus, in quibus contigerit suffragiorum discordantia inter inquisitores, & Ordinarium, vel aliquem ipsorum, in definitione causa, vel in quocumq; alio actu, vel sententia interlocutoria, debet causa ad Senatum supremum inquisitionis remitti. quod si Episcopus & inquisitores concordauerint, quis periti seu consultores dissentiant, etsi numero sint plures, sententia Episcopi, & inquisitorum executioni mandetur, verumtamen in causis grauissimis non debent vota inquisitorum, ordinarij, & consultorum executioni mandari, etiam si fuerint conformia, inconsulto Senatu, sicut solium est, & iussum fieri. haetenus ibi. Est equidem haec turrisima methodus, & ob id mihi vbiq; videtur obseruanda.

Hoc postremo adiungam, euitendum omnino esse, vt inter se conueniant Episc. & Inquisitores: quod facile eueniet si diligenter iuri dent opera; vt intelligat quid cuiq; casui, et negotio secundum regulas iuris in hac causa conueniat; nam ex iudicij discordia ingentia solent oriri incommoda, vt tradit Simancas de catho. instit. tit. 34. num. 19. sed hoc casu praecipue incommodum vergit in praedictum reorum, qui non detinerentur tanto tempore in carceribus, si iudices consensissent. Ego ita puto, grauisime peccant qui vel ob negligentiam studendi, vel ob alias causas praebent occasionem ne in ferendis sententijs inter se conueniant; quare nisi velint ex opere bono detrimentum reportare, discordiam fugiant, quam euitabunt, si diligentissime studuerint. causa fidei grauis est & iudices postulat diligentissimos.

Q V A E S T I O L I.

De communicatione processuum inter Episcopum, & Inquisitorem.

Vinquagesima prima quaestio est: Vtrum Inquisitor, & Episcopus teneatur sibi mutuo communicare processus, quando procedunt diuisim, & non coniunctim?

Respondemus quod sic; iuxta c. Per hoc. §. verum. de here. lib. 6. vbi dicitur sic: Verum vt dictum inquisitionis negotium efficacius, melius, vtiliusque procedat: concedimus, quod per Episcopos ipsos, & per inquisitores, de facto eodem inquiri va-

leat communiter vel diuisim: & si diuisim processerint, teneantur sibi inuicem communicare processus, vt per hoc possit melius veritas inueniri.

COMMENT. C.

VNica est assertio, Communicationem processuum fieri debere cum diuisim processerint Episcopus, & inquisitores.

Ratio huius assertionis in promptu est: nam quando procedunt coniunctim, apertum est iam esse communicationem processuum factam; propterea tunc fieri debet, quando diuisim proceditur.

Communicatio processuum quando & cur fieri debeat

Ideo autem communicatio facienda est, quia res grauis est et ardua, ideoque paria iudicia requirere oportet, vt absq; errore sententia proferatur. Zanchinus tract. de heret. c. 15. nu. 1. copiose Campegius apud eundem Zanchinum c. 8. vbi docet quando haec processuum communicatio fieri debeat: quamuis id apertius cautum sit per extrauagantem incipien. Ex eo. de heret. relata ab Eymérico supra par. 2.

Cetera huc spectantia tradit Repertorium Inquisit. verbo, communicare. §. sed quomodo. Aegidius Bosius tit. de heret. nu. 12. Carrerius tract. de heret. nu. 128. vers. inferenda tamen sententia. Simancas de catho. instit. tit. 60. nu. 2. idem in enchyridio tit. 64. nu. 1. & Conradus Brunus lib. 4. de heret. c. 10.

Q V A E S T I O L I I.

Quando diuisim procedere dicantur Episcopus, & Inquisitor.

Vinquagesima secunda quaestio est: quomodo intelligitur, qd Episc. & Inquisito. procedunt diuisim, & non coniunctim?

Respondemus, qd intelligantur diuisim procedere, non quando inquisitor tantum, vel quando Episcopus tantum procedit, sed cum Episcopus per se procedit ex vna parte, & inquisitor per se ex altera; ita qd fiunt duo processus de eodem facto, vnus per Episcopum, & alius per inquisitorem. Ita habetur in extrauag. domini Benedicti XI. *Supra pag. 125.* Ex eo. vbi sic dicitur: Nos autem de Fratrum nostrorum consilio, intelligendo diceccanos, & Inquisitores tunc demum diuisim procedere, cum ij & illi separatim, non quando Episcopi tantum vel Inquisitores tantum procedunt.

COMMENT. CI.

In cap. per hoc de heret. lib. 6. statutum erat, vt super eodem facto Episcopus, & Inquisitor possent procedere communiter vel diuisim, vel proferre sententiam: id statutum quomodo sit intelligendum declaratum fuit per extrauag. domini Benedicti incip. Ex eo. tit. de heret. qua vtitur Eymericus in hac quaestione.

Quamquam vero super eodem facto aduersus vnum eundem reum, & per Episcopum, & per Inquisitorem diuersi processus fieri possint, commodius tamen videtur, vt in illis ciuitatibus, & prouincijs, in quibus Apostolici Inquisitores sunt constitu-

ti (nā in alijs ad solos Episc. id negotiū spectat) per al-
 terū eorū tantū, videlicet per inquisitorē, qui carce-
 res, et ministros ad hoc habet destinatos, vnicus pro-
 cessus fiat: ita tamē vt Episc. ad Inquisit. secreto trās-
 mittat quidquid nosse poterit et habere cōtra reum
 illum inquisitum, sicut fieri oportere diximus pau-
 lo antea super quōst. 22. cū ageremus de ordine pro-
 cedendi contra absentes. Et profecto nisi ita fieret,
 facile causa omnis, & ordo procedendi confunde-
 retur, ac perturbaretur; & propterea vix inter-
 dum posset veritas inueniri, immo vero hodie
 iā vsu receptum esse videtur hoc ipsum quod nunc
 faciendum admonemus: soli enim Apostolici inqui-
 sitores vnum faciunt processum, vocatis episcopis,
 aut eorū Vicarijs ad omnia illa iudicij acta, quæ sine
 ipsis iure expediri nō possunt, iuxta decretum Cle-
 mē. 1. §. propter quod. de hæret. Ego ab hac cōsuetu-
 dine, nō nisi ex magna causa, putat em recedendum.

Q V A E T I O L I I I.

Quando faciendā sit processuū com-
 municatio, in medio, an in fine.

Q Vinquagesima tertia quæstio est: Vtrum
 in medio causæ, vel tantum in fine ista com-
 municatio processuum sit faciendā?

Relat. supra
 pag. 125.

Respondemus quod in fine tantum, quando ni-
 hil restat agendum, aut patet in prædicta extrauag.
 domini Benedicti X I. Ex eo, in qua dicitur sic:
 ex eo quod quædam nouella constitutio super nego-
 tio hæretica prauitatis a bonæ memoriæ Bonifacio
 Papa VIII. prædecessore nostro edita continet, &
 in ipso negotio per diocesanos Episcopos & inquisi-
 tores super eodem facto inquiri valeat cōmuniter
 uel diuisim: & si diuisim processerint, teneantur
 sibi inuicem communicare processus: Nos consu-
 lere uoluistis, quādo & quotiēs sit ista processuum
 communicatio faciendā: Nos autem de Fratrum
 nostrorum consilio, intelligendo diocesanos, &
 inquisitores tunc demum diuisim procedere, cum
 ij & illi separatim, non quando Episcopi tantum,
 uel inquisitores tantum procedunt: Consultationi
 vestræ breuiter respondemus; quod quando vtri-
 que procedunt seiuictim, sibi debent in fine tan-
 tum, dum nil restat agendum, nisi quod solum
 sententia promulgetur, communicare processus. &
 infra: Vnum sane casum excipimus, si alter com-
 mode non possit procedere, nisi alterius actus ui-
 sis: Ex hac enim causa semel tantum (vt fraudi lo-
 cus non fiat) in toto negotio copia tribuatur.

C O M M E N T. C I I.

V Na est conclusio, videlicet, In fine tantum causæ
 debet fieri processuū cōmunicatio, quādo ni-
 hil restat agendum: nisi alter commode procedere nō
 posset: nisi alterius actus visis: tunc enim semel pro-
 cessus copia esset tribuendā ante finem causæ.

Hæc assertio nulla nostra indiget declaratione,
 cū sit per se apertissima. videto interim Cæpegium
 apud Zanchinum. c. 8. vers. processum. & Reperto-
 riū inquisito. verbo: cōmunicare. §. sed quomodo.

Occurrit tamen hoc loco difficultas necessario ad
 me diluenda, An cū diuisim proceditur, ante tor-
 ram fieri debeat processuū cōmunicatio. & verius
 est oportere fieri cōmunicatiōē; quoniā cum senten-
 tia interlocutoria super tormētis per vtrumque si-
 mul, Episc. scilicet, et inquisit. profertur debeat. Clem.
 1. de hæret. §. propter quod. vers. duro tamē necessa-
 riū est, ut indicia, ex quibus reus torquendus est, ab
 vtroque videatur: aliter enim nō poterit iudicari, an
 sint sufficiētia ad torturā nec ne. ita Reper. inquisit.
 verbo, cōmunicare. §. sed quomodo vers. et similiter.
 & Campegius apud Zanchinum præcitato loco.
 Sed hoc intelligendū est; quando reus torquendus est:
 nam si testis esset torquendus, tunc non oporteret
 processus communicare, cum vterque per se testis
 torqueri possit in hoc tribunali, iuxta doctrinā tra-
 ditam ab Eymérico infra in hac 3. parte, q. 73. vbi
 dixi. interim videto Zanchini tract. de hæret. c. 14.

Q V A E S T I O L I V.

An in negotijs fidei summarie, & de
 plano procedi possit, &c.

Q Vinquagesima quarta quæstio est Vtrum in-
 quisitor possit procedere in negotijs fidei
 summarie, simpliciter, de plano, & absque
 aduocatorum, & iudiciorum strepitu, & figura?

Respondemus quod sic, iuxta c. Statuta. de he-
 ret. lib. 6. ubi dicitur sic: Statuta quædam felicis re-
 cordationis Innocentij, Alexandrij, & Clementis
 prædecessorum nostrorum quibusdam declaratis,
 & additis recentibus; concedimus, q̄ in inquisi-
 tionis hæretica prauitatis negotio procedi possit
 simpliciter, & de plano, & absque aduocatorū ac
 iudiciorum strepitu, & figura.

Idem habetur in priuilegijs antedictis.

C O M M E N T. C I I I.

P ossunt inquisitores procedere simpliciter, &
 de plano, vt statuit Bonifacius VIII. cuius est
 rescriptum in dicto cap. Statuta. de hæret. lib. 6. quo
 vtitur hoc loco Eymericus.

Verum ante Bonifacium multi: annis idē sancie-
 rat Alexander III. anno Domini MCCLII. rescri-
 pro quodā incipiente: Cupientes, ut inquisitionis ne-
 gotiū. & Urbanus III. anno Domini MCCLXI.
 alio rescripto incipiente: Licet ex oibus item In-
 nocentius III. quæ vidimus authentica in archiuis
 Inquisitionis Bononiens. & in bibliotheca Illustris-
 simi Cardinalis Felicis & Peretti Montealto, quæ
 ex Assisio afferri iussit, vt alibi scripsi plenius.

Est autē magnū, & singulare hoc priuilegiū: quo
 niam iudex, qui potest procedere simpliciter, & de
 plano, nō cogitur omnē ordinē iudiciariū seruare:
 nā hæc verba inter cætera hoc operantur, vt si quid
 omisum sit ex ordine iuris, non propterea processus
 vitietur, vt pulchre tradit glossa in dicto c. Statuta.
 de hæret. lib. 6. verbo, figura. dummodo substantialis
 causæ & iudicij nō ommittatur. nam tunc processus
 etiā in causa hæresis vitietur: neque enim possunt
 negari

negari appellationes ab interlocutoria, nec legitima A
defensiones, & similia, que a natura potius quam a
iure concedi omnibus videntur.

Iam huius privilegii meminerunt Oldradus cons.
113. incipien. in iudicio. Corneus consil. 315. lib. 2.
& ceteris copiosius Gondissalvus tract. de heret. q.
12. ex quo accipiet lucem hac questio. cetera hinc
spectantia tradam sequenti commentario.

QVAESTIO LV.

De intellectu verborum, procedere sum
marie, simpliciter, & de plano.

S V M M A R I V M.

- 1 Cū summarie proceditur, que nā omitti possint.
- 2 Probationes ac defensiones legitima non præter
mittende.
- 3 Neque citatio, & iuramentum de veritate di
cenda.

Quinquagesima quinta questio est: Quo
modo intelligantur ista verba, scilicet,
procedere summarie, simpliciter, & de
plano, & absque advocatorum & iudiciorum
strepitu, & figura?

Respondemus, quod hoc declaratur de verbo
signif. c. Saep. in clemem. ubi dicitur sic: Saep. cō
tingit, q. causas committimus, & in earum aliqui
bus simpliciter, & de plano, ac sine strepitu, & fi
gura iudicij procedi mandamus: de quorum signi
ficatione verborum ad multis contenditur, & quali
ter procedi debeat, dubitatur: Nos autem dubita
tionem huiusmodi (quantum nobis est possibile)
decidere cupientes, hac in perpetuū ualitura con
stitutione sancimus, ut iudex, cui taliter causam
committimus, necessario libellum non exigat, litis
contestacionem non postulet, tempore etiam fe
riarum ob necessitates hominum indulgarum a iud
ice procedere ualeat: amputet dilationum mate
riam, litem quantum poterit faciat breuiorē, exce
ptiones, appellationes, dilatorias, & frustratorias
repellendo partium advocatorum, & procuratorum
contentiones, & iurgia, testiumq; superfluum
multitudinem refranando.

2 Non sic tamen iudex litem abbreviet, quin
probationes necessarias, & defensiones legitimas
admittantur.

3 Citationem uero, ac præstationem iuramenti
de calumnia uel malitia, siue de ueritate dicenda,
ne ueritas occultetur, per commissionem huius
modi intelligimus non excludi.

COMMENT. CIIII.

Dicitur Emericus superiori questione, privile
gium esse inquisitoribus tributum, ut in fidei
sancionem, quod citius, & absq; fraudibus negotia reli
gionis tractentur, possint procedere simpliciter, & de
plano: nūc iure optimo docet, qua ratione uerba hæc
intelligi debeant. et si iura disputacionis est, ordinē et
solemnitates a iure alias requisitas non esse necessa

rio obseruandas: ille tamē omittēda nō sunt, que ad
substātia cause spectāt, hoc est illa, sine quibus nec
iuste, nec recte aut cōmode negociū tractari possēt.

Olim ante tempora Clementis V. cuius est hæc cō
stitutio, ualde fuit cōtrouersum de significatione ha
rum uocum, nempe, Simpliciter & de plano, sine
advocatorum, & iudiciorum strepitu, & figura iud
icij. Et multa sunt ab Hostiensis, & alijs antiquis
interpretibus, qui ante Clemētem V. floruerūt, dicta
in c. olim de accusatio. & i dicto. c. statuta. ubi glossa
uerbo, figura. de heret. lib. 6. que per hoc re scriptū
sunt aut declarata, aut penitus sublata: ideoq; cauē
dum in hac parte ab illis glossematīs.

B Nunc uero qua ratione hoc re scriptum in causa
hæresis locum sibi uendicat, tradunt nostri (hoc est,
illi qui aduersus hæreticos scribunt) multis locis, eo
piose Tabienſis in summa uerbo, inquisitor. §. 38. Car
uerius tractat. de heret. num. 103. vers. Et an ordi
nem. Repertorium inquis. uerbo, ordo iudiciarius,
§. sed quo ad telam iudiciariam. Franciscus Squilla
censis tract. de fide catho. c. 27. Ioannes Roias sing.
145. incipien. Ordo iudiciarius. & omnes quos supe
riori commentario citauī.

Itaq; cum summarie procedere possint Inquisito
res, multa expedire possunt, que iuri cōmuni aduer
santur. Primū enim nō erit necessaria solemnitas re
quisita per libellorū. ff. de accusatio. unde si agatur
in hoc crimine per uiam accusacionis, nō se inscribet
accusator ad pœnam talionis, ut copiose docui supra
in hac 3. parte, tit. de primo modo procedendi in cau
sa fidei per accusacionem.

Rursus, conclusio in causa non erit necessaria, sed
quoties reus se defendere uoluerit, audiatur, ut tra
dit glossa in clem. saep. de uerb. signif. & notat Bar
in extrauaganti. Ad reprimendum. atq; ut rno. uer
bo dicā, multa alia poterit omittere absq; uicio, qua
in alijs causis sunt de iuris præscripto seruanda.

Admonebo tamen, processū in causa hæresis, quā
tum ad substātia artinet, ita oportere bene forma
tū esse, ac si pleno iuris ordine procederetur, ut opti
me obseruauit Tabienſis præcitato loco, quē sequitur
Locatus in opere iudicali, uerbo, processus. num. 7.

Voco autem substātia ista, sine quibus iudicium
non potest iuste expediri, ut citationem, iuramenti
præstationem de ueritate dicēda, probationes legit
mas, exceptiones utiles, appellationes necessarias,
inducias seu terminos competētes, & alia huiusmo
di, sine quibus aut uere delictum probari nō possēt,
aut reus non possēt se iure defendere, & cetera, que
reō competunt nō tam civili iure, quā naturali ra
tione: hæc enim omnia, & si que sunt similia, prohibe
ri nō possunt ab inquisitoribus uirtute huius amplis
simi privilegij.

Que solen
nitates pos
sint omitti
cum summa
rie procedi
tur.

Processus in
causis fidei
quo ad sub
stantia in
teger esse de
bet.
Que dicatur
substantia.

QVAESTIO LVI.

An Inquisitor familiam armatam pos
sit habere.

Quinquagesima sexta questio est: Vtrum in
quisitor possit procedere cum armatis,
ad suum officium exequendum?

O o 4 Respon-

Supra pag.
113.

Respondemus quod sic, ad tuitionem suarum personarum, uel familiarum suarum, & ad capiendum hereticos, credentes, receptatores, defensores eorum, & fautores. Sed debet cauere ne huiusmodi abutatur, iuxta c. Nolentes. in elemen §. Porro. ubi dicitur sic; Porro inquisitoribus ipsis distinctus inhibemus, ut nec abutantur quomodolibet concessione portationis armorum, nec officiales nisi sibi necessarios habeant tales, qui se conferant ad suam cum inquisitoribus ipsis officia exequenda.

De hoc Ioan. And. in cap. Statutum, 1. de heret. lib. 6.

COMMENT. CV.

Cur institutum ut inquisitores familiam armata habeant.

Hoc singulare privilegium, quod Inquisitores possint habere officiales armatos, quotiens aut ad suam defensionem, aut ad capiendos hereticos opus esset, iustissimis causis illis ab initio delegatæ inquisitionis fuit tributum. cum enim tanta esset hereticorum seuitia, ut sepiissime imbelles inquisitores immaniter trucidarent, ut cum ageretur de Beato Petro martyre indicauit supra parte 2. super quæst. 13. his periculis omnino oportuit occurrere. itaq; mox statutum, ut & armatam possent habere familiam, de qua re hic agit nunc Eymericus, & ut auxilium brachii secularis possent inuocare, de quo differit auctor questione sequenti.

Quoniam uero saepe contingit, ut sub velamine privilegii abusus sese insinuet, nisi prudenter privilegium reserpetur; ideo Clemens Quintus in concilio Viennensi circa annos Domini MCCCX. idem privilegium inquisitoribus confirmauit: abusum tamen, si quis irrepererat, abstulit.

Idem privilegium renouauit Ioan. xxii. rescripto quodam incipiente: Exigit ordinis uestri, quod uidimus in archiuo Inquisitionis, Bononiensis, ac curauimus imprimendum in bullario litterarum Apostolicarum in fine huius operis; id edidit Auinione anno Domini MCCCXXI.

Huius uero privilegii quod inquisitores familiam armata habere possint, meminit Godissaluis tract. de heret. q. 11. nu. 15, & seq. Repertorium Inquisitorum, arma. §. sed utrum inquisitores. Bernardus Comensis in lucerna verbo, inquisitor. §. 14. Simancas de heret. parte 2. tit. de privilegiis inquisitorum, nu. 422. & seq. ut inquisitores habent familiam armata, & alij.

Familia inquisitorum arma defectu nulla lege obstat.

Iam hoc privilegium ita cõperit inquisitoribus fauore fidei, & in odium hereticæ prauitatis, ut eorum officiales portare possint arma et de die, & de nocte; idque non obstante quacumque lege ciuili, vel municipali in contrarium edita vel edenda: immo quicumque legem conderet, qua prohiberentur officiales inquisitorum arma deferre, uelut impeditor sacri officii puniri posset, iuxta doctrinam glossæ cõmuniter receptam in c. Statutum, et primero, de heret. lib. 6. de quo plene Eymericus par. 2. q. 54. ubi dixi.

Quibus competit deferre arma.

Rursus, arma deferre non solum crederem competere illis inquisitorum officialibus, quos uulgus Cruce signatos in Italia, in Hispania Familiales appellat, qui destinati sunt ex officio sacri institutio uel ad denunciandos hereticos uel ad comitandum inquisi-

tores, uel ad capiendos hereticos, si & quando fuerint ab inquisitoribus requisiti; sed etiam ceteris ministris, qui quauis alia ratione officio sacro inseruiunt, ueluti aduocatis, notariis, consultoribus, custodibus, & aliis: ibi enim omnes ratione officij inuisi esse solent male credentibus, blasphemis, ac similibus peccatoribus, & ob id ob eandem rationem iustissimum est, ut uel iidem uel eorum famuli armati in cedant, maxime in illis partibus, in quibus uel heretici abundant, aut saltem de hæresi sunt suspecti.

Idem dicendum existimarem de illis, qui publice scribunt aduersus hereticos. hi enim non modo sacri officij ministri sunt: uerum, quod amplius est, fidei sunt defensores, qui cum multis habeant inimicos, iustum uidetur, ut hoc in privilegio delationis armorum utatur, aut saltem iustissimum esset, ut ad hoc etiam benignitate pontificia extenderetur.

Quibus autem hominibus concedenda sint arma ab inquisitoribus, eleganter præscripsit Ioan. xxii. in præfatio rescripto: Exigit ordinis uestri, quo cauet, ne sceleratis hanc facultatem concedant, sed nec alienigenis est concedenda nisi ex magna causa.

Idem putarem uiciduum de neophytis ex Iudaismo uel Paganismo conuersis: tales enim non facile sunt creandi familiares, aut Cruce signati, neque nunc in tanta ueterum Christianorum copia necessario in his indignus eorum auxilio: quamuis ex causa quodammodo aliud recte fieri possit.

Tandem nec illis est usus portationis armorum concedendus, qui uerisimiliter hoc privilegio abuti possunt, ne sub fidei prætextu facinora committant.

Postremo in hac questione illa occurrit utilissima, & scitu digna difficultas breuiter mihi hoc loco diluenda: An hoc idem privilegium habendi familiam armata Episcopis competat, & Panormitanus in significasti, de officio deleg. multis rationibus, debilib. tamen & infirmis, probare contendit Episcopis non cõpetere hoc privilegium; sed quicquid ille seferat, uera & communis opinio est, Episcopos etiam hoc privilegio decorari. ita Bal. in l. nam saluarem. §. si. ff. de officio præfetti vigil. copiose, & recte Decius, in d. c. significasti. nu. 17. & seq. de officio dele. Repertorium inquisitorum uerbo, arma. §. sed nunc queritur, & §. sed supra dictum est. copiose Godissaluis tract. de heret. q. 11. nu. 16. & sequen. & alij quos libens omitto: nam quæ ratio in inquisitoribus est, eadem in Episcopis reperitur, ergo idem ius statuere oportet, si illud. ff. ad legem Aquiliam cum similibus.

Num autem cetera etiam privilegia Inquisitoribus concessa, Episcopis quoque concessa esse intelligantur, grauis est questio, nec huius loci, nec nostræ breuitatis, mihi obiter hæc percurrere hæc sententia placebat: Omnia privilegia, quæ fauore fidei tributa sunt inquisitoribus delegatis, competere etiam ordinariis, nisi expresse illis denegentur, qualis est lectio librorum prohibitorum, quæ conceditur inquisitoribus, & Episcopis denegatur, ut ostendi supra parte 2. super cap. fraternitatis, de heret. non enim conferuntur ratione personarum, sed intuitu fidei: fauor autem fidei ubique unus est.

Uerum caute hoc accipere oportet, ne dissensio ex hac opinione consequatur, cum multa sint, quæ solis inquisitoribus delegatis competere uideantur, crederem

derem ergo (ad remouendam nunc omnem dubitationem) absentibus aut mortuis Inquisitoribus, & nullis alijs in eorum locū substitutis, omnia priuilegia inquisitoribus tributa Episcopis competere.

Idem dicas in illis locis, in quibus nunquā sūt ad huc delegati inquisitores cōstituti. in illis enim Episcopis in causis fidei ea prestare poterunt, quæ si adessent inquisitores ratione suorū priuilegorū præstissent: idque fauore fidei, qui est huius assertionis potissima & certissima ratio: atque hinc patebit posse Episcopos sicut Inquisitores citare testes extra suam diocesim, vt dixi infra super q. 74.

QVAESTIO LVII.

An Inquisitor brachij secularis auxilium inuocare possit.

Quinquagesima septima questio est: Vtrum inquisitor pro capiendis hereticis, credentibus, receptatoribus, defensoribus, & fautoribus eorum, diffamatis de heresi, uel suspectis, possit inuocare auxilium brachij secularis?

Respondemus q̄ sic, iuxta c. Vt officium, §. denique ubi multis præmissis sic subiungitur: Denique ut circa præmissa plene uobis & singulis ueluti coercionis expedita, & inuolabilis adite auctoritas, uolumus, ut ea omnia uiriliter exequamini (si opus fuerit) inuocato auxilio brachij secularis.

Hac eadem uerba habentur per omnia in litteris Apostolicis (æpe allegatis Clementis, & Alexandri, & Urbani I. I. Præ cunctis.

Delegatus enim non potest ex officio suo inuocare auxilium brachij secularis, nisi ex speciali commissione, ut fit inquisitoribus. De hoc arg. super cap. & §. allegatis.

COMMENT. CVI.

Non modo inquisitores habent familiā armatam, sed quotiens eā non sufficit pro officij sacri executione, auxilium secularium magistratum possunt inuocare quod ipsum sanciuit iam olim Urbanus IIII. rescripto quodā incipiente: Licet ex omnibus, §. deniq; quod uidimus in archiuo inquisitionis Bononiensis, referitur q; impressū in bullario litterarū Apostolicarū. tradūt et hoc priuilegiū Repertorium inquisitorū uerbo, brachij. Zanchinus de heret. c. 37. nu. 1. Panoritanus in c. 1. de officio ord. Simācas de catho. instit. ti. 23. nu. 8. Locatus in opere iudiciali uerbo, inquisitor. nu. 30. Ioan. Roias sing. 21. incipien. atma. & alij.

Atque hoc etiam priuilegium magnā habet aequitatem: saepe enim est tanta hereticorum multitudo, aut potētia, ut uires inquisitorū, aut Episcoporū nō sufficiant; & propterea oportuit brachium seculare inuocare. l. si quis 10. C. de Episcopis, & clericis.

Hoc amplius additum est huic priuilegio, ut possint inquisitores per cēsuras ecclesiasticas cōpellere magistratus seculares, ut sibi auxilium hoc prebeāt quoties fuerint requisiti; ut multis Pōtificum rescriptis cautū alibi docuimus, qui si in eo auxilio prestā

A do aut cōtumaces aut negligentes fuerint, & excommunicari possunt, & honore priuari, & allis panis pro delicti qualitate coerceri. iuxta c. ad abolēdā. §. penult. & c. excommunicamus. §. moneātur. de heret.

a ¶ Delegatus enim non potest ex officio suo inuocare auxilium brachij secularis, &c.] Hanc questionē late disputat Archidiaconus & Ioannes Fātuccius in c. administratores. 23. q. 5 ubi multorū pugnātes referunt sententias. de eodē auxilio seculari præstando uide textū & ibi glo. & doctores in c. 1. & in c. quoniam. extra de offic. iud. ordinarij. & Innocentium & doctores in c. significasti. de offic. deleg.

Delegatus ratione solius delegationis an inuocet auxilium seculare.

B Et quamuis communis sententia uideatur cōtra Emericū: nihilominus nihil est nominatim cautū; & fortassis probabilius est, quod hoc loco asserit auctor, uidelicet, delegatū, qualis ē inquisitor, nō posse ex officio, & ratione solius delegationis auxilium seculare inuocare: quoniam aliās hoc nō concederetur sibi tanquā priuilegium, dū uulgo in rescriptis delegatorum dicitur: Inuocato, si opus fuerit, auxilio seculari: Frustra enim fieret expressio eius quod inest, & concessio specialis eius, quod suo iure conuenit.

Itaq; hac Emerici sententia magis uideri posset alicui ad ueritatē accedere propter memoratā rationem, & curiæ consuetudinem: quā etiā uidetur uelle Repertorium inquisitorum uerbo, brachij. §. sed an delegatus. & hanc Emerici sētētia tenet Archidiaconus in c. ut officij. §. compescendi. de heret. li. 6.

C Carerū Federicus de Senis uir magnæ auctoritatis, consil. siue q. 163. incip. Super inuocatione & petitione. ex multis contendit delegatum etiā si non habeat expresse in mandatis, quod possit brachij seculare inuocare: nihilominus tamen posse inuocare; quia cum res aliqua conceditur, omnia etiam illa cōcessa intelliguntur & permissa, sine quib. ea res expediri nō potest: quare ut delegatus recte exercere possit suā iurisdictionem, brachij seculare debet posse inuocare, quāuis id sibi expresse nō cōcedatur, sane hæc sētētia multū fauorabilis est, et mihi placet.

DE CARCERE Inquisitoris.

QVAESTIO LVIII.

An Inquisitor possit habere carcerem proprium.

S Y M M A R I U M.

- 1 Inquisitor potest habere proprium carcerem ad custodiam reorum.
- 2 Domini temporales in quibus parere tenentur inquisitoribus.
- 3 Carcer ad panam Episcopo & inquisitori debet esse communis.

Quinquagesima octaua questio est: Vtrum inquisitor possit habere carcerem proprium pro reis seu delatis ibidem detinendis ad custodiam seu ad pœnam?

1 Respon-